

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Information om lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Park- och naturenheten har till miljöenheten överlämnat information om lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning (nedan skriven som skyltlagen) och hänvisat till att det är Miljö- och stadsbyggnadsnämnden som ansvarar för tillståndsprövning och tillsyn enligt denna lag. Syftet med skyltlagen är att ge myndigheterna rätt att bereda allmänheten tillträde till mark enligt allemansrätten genom att förhindra att olovliga förbudsskyltar sätts upp. Det saknas idag ett tydligt ansvar inom MSN och hos de berörda enheterna. Det finns heller ingen fastställd taxa för tillståndsprövning enligt ovanstående lag. Eftersom lagen är relativt okänd, så har antalet skyltären den varit få men i och med att detta förtydligas så ökar troligtvis mängden ärenden. Nämnden bör därför bland annat se över reglementen, taxan och delegera ansvaret till berörd enhet.

Ärendet

Miljöenheten har via Park- och naturenheten uppmärksammat om skyltlagen i samband med ett de mottagit ett klagomål på en avhållande skylt. Park- och naturenheten gjorde i sin tur en utredning där de kom fram till att det är Miljö- och stadsbyggnadsnämnden som ansvarar för efterlevnaden av skyltlagen. Miljöenheten har därför utrett frågan vidare och vill i och med detta ärende informera nämnden om slutsatsen.

Om skyltlagen

Ett mål med friluftspolitiken är att naturen ska vara tillgänglig för alla människor enligt allemansrätten. Till stöd för denna politik finns undersökningar som visar att landets befolkning tycker att allemansrätten är väl värd att bevara. En aspekt på tillgänglighet regleras i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning.

Lagens femte paragraf kräver att markägare ska söka tillstånd för att få sätta upp skyltar som avvisar allmänheten från områden som är av betydelse för friluftslivet. De skyltar som avses

är av typen ”Privat område”, ”Tillträde förbjudet”, ”Privat badplats” och ”Ridning förbjuden”. Av lagen framgår att tillstånd ges av kommunal myndighet, att kommunens beslut kan överklagas till länsstyrelsen samt att Naturvårdsverket har det centrala tillsynsansvaret. Den omedelbara tillsynen utövas av kommunen.

Sammanfattning av naturvårdsverkets utvärdering av skyltlagen

Naturvårdsverket har gjort en utvärdering av hur lagens femte paragraf tillämpas i landets kommuner. Utvärderingen ingår i ett delprojekt i ett regeringsuppdrag ”Bestämmelser om skyltning i Naturvårdsverkets regleringsbrev för år 2011”. Regeringsuppdraget består bland annat i att lämna förslag till eventuella förändringar av bestämmelserna, ansvarsfördelningen mellan myndigheter samt hur bestämmelserna kan inarbetas i miljöbalken.

Utvärderingen visar att många av de tillfrågade kommunerna upplever att de saknar nödvändig kunskap för att tillämpa den femte paragrafen om privata förbudsskyltar. Det förekommer osäkerheter om tolkningen av lagstiftningens begrepp ”av betydelse för friluftslivet”.

Utvärderingen visar också tydligt att kommunerna i liten utsträckning har utarbetade mål eller styrdokument för arbetet med privata förbudsskyltar. De förfrågningar som inkommer till kommunen hanteras vanligtvis som vardagsrådgivning (diarieförs inte) eller resulterar i dialog med markägare. De flesta kommuner har inte tagit emot några ansökningar om tillstånd att sätta upp privata förbudsskyltar enligt femte paragrafen. Ingen av kommunerna som deltagit i Naturvårdsverkets undersökning har uppgett att de utfört riktad operativ tillsyn mot privata förbudsskyltar. (Undersökningen har skett genom intervjuer och enkäter till landets kommuner, kommunförbund samt länsstyrelser och haft en svarsfrekvens på ca 45%.)

Ingen länsstyrelse har mottagit några överklaganden och tar sällan eller aldrig emot några frågor från kommunerna. Flera länsstyrelser uppger ändå att det finns områden i de egna länen där olovliga privata förbudsskyltar är ett problem. Detta i kombination med att så få kommuner arbetar med förebyggande information innebär med stor sannolikhet att allmänheten inte känner till den femte paragrafen i tillräcklig utsträckning.

Ett resultat av detta ökar sannolikheten för att allmänheten inte ges tillträde till mark i enlighet med allemansrätten.

En del i att försvara allemansrätten är femte paragrafen om privata förbudsskyltar i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning:

”Skyltar varigenom allmänheten avisas från ett visst område, som är av betydelse för friluftslivet, får inte finnas uppsatta utan tillstånd av kommunal myndighet. Tillstånd behövs dock inte om det är uppenbart att allmänheten inte får färdas fritt inom området eller att skylten är behörig av något annat skäl.”

Lagen måste också sättas i sammanhang med annan lagstiftning. Brottsbalken säger att hemfridsbrott föreligger om någon *"olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, bus, gård eller fartyg"*. Till detta tillkommer ytterligare en paragraf i brottsbalken som säger att det är *"förbjudet att gå över tomt"*. Enligt miljöbalken är tomt det område som omfattas av hemfridskyddet. Inom den så kallade hemfridszonen får markägaren markera privat mark genom planteringar, trädgårdsmöbler, flaggstång m.m. Detta är ett område som allmänheten inte får beträda. Hela fastigheten kan dock inte alltid betraktas som privat mark. I praktiken innebär detta att området i anslutning till bostadshus är skyddat men att markägare inte kan räkna med skydd för områden runt exempelvis ängslador och badbryggor.

Bestämmelserna gäller inte anordningar inom vägområdet för vilka bygglov krävs eller har lämnats. Bestämmelserna gäller inte heller sådana åtgärder avseende skyltar och ljusanordningar som inte kräver bygglov efter beslut enligt 9 kap. 7 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900).

I dagsläget kan allmänheten vända sig till länsstyrelsen för att få allemansrätten bevarad i de fall där ett stängsel spärrar av ett område som har betydelse för friluftslivet. Efter en bedömning av länsstyrelsen kan ett föreläggande göras där markägaren tvingas att öppna stängslet, ett så kallat stängselgenombrott. Privata förbudsskyltar kan beröras om de är placerade i anslutning till stängsel.

Enligt nuvarande lagstiftning ligger beslutsrätten om skyltning direkt hos kommunerna (det gäller dock inte statligt inrättade naturreservat där länsstyrelserna är huvudman) men när det gäller stängsel så faller det på länsstyrelsen att hantera om allemansrätten påverkas. I utvärderingen föreslår dock Naturvårdsverket att skyltlagen bör implementeras i miljöbalken och att Länsstyrelsen ska ansvara för tillståndshandläggning och tillsyn.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens ansvar

I Miljö- och stadsbyggnadsnämndens reglemente finns ingen hänvisning till skyltlagen. Enligt MSNs kommunjurist, Sylvia Ryel, kan ansvaret inrymmas i det befintliga reglementet, punkt C3; *"Fullgöra de uppgifter som åligger sådan kommunal nämnd som avses i miljöbalken och livsmedelslagen eller annan författning inom miljö- och hälsoskyddsområdet."* Ansvarsfrågan dyker ofta upp i samband med att allmänheten hör av sig om avhållande skyltar. Ett förtydligande i nämndens reglemente kan underlätta för den interna hanteringen av dessa ärenden.

Finansiering av tillsyn och tillstånd

Enligt 13 § i skyltlagen får kommunen meddela föreskrifter om att ta ut en avgift för prövning av fråga om tillstånd eller medgivande av ansökningar för nya skyltar enligt 5 § i skyltlagen. Enligt förarbetena framgår det tydligare att tillsynen enligt denna lagstiftning inte får avgiftsfinansieras.

Idag finns det ingen fastställd taxa för att ta ut avgift för tillståndsprövning. Det är oklart hur många ansökningar som kan komma in per år. Om denna lagstiftning blir mer känd, ökar troligtvis ansökningar och antalet klagomål som ska hanteras av nämnden. Det kan därför vara motiverat att ta fram en taxa för handläggning av tillstånd samt budgetera för allmänna anslag för handläggning av tillsynsärenden.

Fortsatta utredningsområden för MSN

- Se över och eventuellt förtydliga i MSNs reglemente.
- Ändra taxan så att det finns möjlighet att ta ut avgift för handläggning av ansökningar.
- Delegera ansvaret för handläggning och tillsyn till berörd enhet.
- Se över delegationsordningen för att eventuellt medge delegationsansvar till handläggare på berörd enhet.
- Budgetera för allmänt anslag för hantering av tillsynsärenden.

Irene Thydén
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten

Lisa Schild
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten

Bilaga

Lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning